

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Kukkohovi, Saara; Pramila-Savukoski, Sari; Mikkonen, Kristina

Julkaisun nimi: Osaamista opiskelijaohjaajille

Julkaisuvuosi: 2020

Versio: Kustantajan versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kukkohovi, S., Pramila-Savukoski, S. & Mikkonen, K. (2020). Osaamista opiskelijaohjaajille. *Pro terveys*, 47(4-5), 20-21.

Osaamista opiskelijaohjaajille

Sairaanhoitajan koulutuksesta vähintään puolet on käytännön harjoittelua, jossa opiskelijaohjaajien osaaminen ratkaisee paljon – ja kehitettävää riittää. Ohjausosaaminen vaatii resursseja ja motivaatiota, mutta myös kulttuurista osaamista ja kokonaisvaltaista oppimisprosessin tukemista. Nyt apuna ovat uudet koko terveysalaa koskevat harjoitteluiden laatusuosituksot ammattikorkeakouluille.

Sairaanhoitajien rooli terveydenhuollossa on korostunut, ja tämänhetkinen tilanne lisää entisestään tarvetta osaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuudelle. Sairaanhoitajan koulutuksesta jopa puolet koostuu käytännön harjoittelusta kliinisessä oppimisympäristössä (1). Opiskelijaohjaajien osaamisessa on viimeaikaisissa tutkimuksissa tunnistettu eri osa-alueita, ja tutkimusten mukaan opiskelijaohjaajat arvioivat ohjausosaamisensa pääsääntöisesti hyväksi. Oman työyksikön ohjauskäytäntöjen tuntemisessa on kuitenkin puutteita. Miten opiskelijaohjausta voisi kehittää?

Kliinisen harjoittelun laatu vaikuttaa sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymiseen, ja lisäksi vastavalmistuneiden hoitajien alalla pyrysymiseen (1,2). Lähes puolet nykyisistä

sairaanhoitajista eläköityy vuoteen 2030 mennessä, joten on suuri tarve kouluttaa uusia sairaanhoitajia ja toisaalta pitää sairaanhoitajat alalla. Opiskelijaohjaajilla on merkittävä rooli ja vastuu sairaanhoitajaopiskelijoiden kliinisestä oppimisesta, koska kansainvälisesti opettajien rooli ohjatun kliinisen harjoittelun osalta on vähentynyt.

Ohjaajien kehityshaasteet

Sairaanhoitajaopiskelijoiden harjoittelun ohjaajien osaamista tutkittaessa on selvitetty itsearvioitua osaamista eri osa-alueilla. Reflektiivinen ohjauskeskusteluosaaminen, johon kuuluvat esimerkiksi vastavuoroinen ohjauskeskustelu opiskelijan ja ohjaajan välillä sekä opiskelijan rohkaiseminen kertomaan kokemuksestaan, on arvioitu hyväksi (3). Samoin ohjaajan ominaisuudet, kuten empaatti-

suus, joustavuus, kärsivällisyys ja kannustavuus, on arvioitu hyväksi kliinisen oppimisympäristön, opiskelijaohjauksen ja opiskelijoiden oppimisprosessiin liittyvien osa-alueiden ohella (3,4).

Tutkimuksissa on havaittu haasteita ohjaajien työyksikön ohjauskäytäntöjen tuntemisessa, harjoittelun ohjausresursien sekä sidosryhmien (oppilaitosten) välisten pedagogisten käytänteiden osalta. Tähän kuuluvat sosiaali- ja terveysalan harjoittelun ja työssäoppimisen ohjauksen laatuvaatimusten ja kriteerien tunteminen, opiskelijoiden harjoittelun ohjausprosessin tunteminen omassa organisaatiossa sekä opiskelijavastaavan ja opiskelijaohjaajan tehtävien ja vastuiden tunnistaminen. Opiskelijaohjaajat ovat arvioineet osaamisensa tällä osa-alueella tyydyttäväksi (3,4).

Laadukkaan harjoittelun varmistamiseksi on tärkeää, että harjoitteluyksiköt

tiedostavat haasteet työyksikön ohjauskäytäntöjen tuntemisessa ja panostavat sen kehittämiseen. Mikäli työssäoppimisen laatuvaatimuksia ja kriteerejä ei tunneta kunnolla, harjoittelun laatu eli opiskelijoiden oppiminen kärsii. Tasapuolisen harjoittelukokemuksen toteutumiseksi organisaation harjoittelusta vastaavien tahojen tulisi huolehtia siitä, että ohjaajat varmasti tietävät, kuinka ohjausprosessin tulee edetä omassa organisaatiossa. Ohjauskoulutus vastaa osaltaan näihin kehittämiskohteisiin, mutta suomalaisista ohjaajista vain alle 40 prosenttia on käynyt ohjauskoulutuksen (5).

Qualment-malli ja ohjaajan osaamisalueet

Kansainvälisessä Qualment-hankkeessa (Quality mentorship for developing competent nursing students, <https://www.qualment.eu/>) on kehitetty malli opiskelijaohjaajien osaamisalueista (Kuvio 1). Ohjausosaaminen koostuu opiskelijaohjaajan yksilöllisistä osaamisalueista, vuorovaikutuksesta työyhteisössä sekä ohjausresursseista. Opiskelijaohjaajan luonteenpiirteet, motivaatio ohjata sekä

käytänteet ja resurssit ohjaajan ja opettajan välillä kuuluvat tähän osa-alueeseen. Toinen osa-alue koostuu kulttuurisesta osaamisesta, johon sisältyvät tietoisuus omasta kulttuurista, kulttuurisensitiivisyys, tieto eri kulttuureista sekä viestintä ja vuorovaikutustaidot. Oppimisprosessin tukeminen muodostaa kolmannen osaamisalueen, jossa tavoitteiden asettaminen, reflektiivinen ohjauskeskustelu sekä rakentava palaute muodostavat jatkumon oppimisprosessin tukemisessa. Näiden kolmen ohjausosaamisen osa-alueen vahvuudet näyttäytyvät opiskelijälähtöisessä arvioinnissa ja lopulta laadukkaassa hoidotyössä. Mallia voidaan hyödyntää opiskelijaohjaajien ohjauskoulutuksen kehittämisessä. (5)

Harjoitelluilla nyt uudet laatusuosituksen

Asiantuntijoiden yhteistyönä on julkaistu terveysalan harjoittelujen laatusuositukset ammattikorkeakouluille (2020). Suositukset koskettavat kaikkien terveysalan opiskelijoiden kliinistä harjoittelua. Laatusuosituksessa on määritelty sekä opiskelijan tehtävät että yksityiskohtaisesti

myös opettajan ja ammattikorkeakoulun tai organisaation tehtävät ennen harjoittelua, harjoittelun aikana sekä harjoittelun jälkeen (6).

Vaikka opettajien rooli kliinisen harjoittelun ohjaamisen osalta on vähentynyt, on opettajalla iso vastuu oppimisen tukemisessa koko harjoitteluprosessin aikana. Harjoitteluun liittyvien organisaatioiden tulee pohtia, miten voisi luoda pysyviä yhteistyömalleja harjoittelupaikojen kesken. Samoin tulee pitää yllä avointa vuorovaikutusta sekä taata opiskelijaohjaajille koulutusta, mahdollisuutta kehittää ohjaustaitojaan. Tärkeää on myös resursoida organisaatioiden tasolla aikaa ohjata opiskelijoita. Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi tulee keskustella edelleen ohjausosaamisen tarpeista, kehittää itseämme opiskelijaohjaajina sekä tiedostaa asian merkitys tulevien ammattilaisten kasvun mahdollistajana. ●

SAARA KUKKOHOVI

TiM, fysioterapeutti, yliopisto-opettaja, Oulun yliopisto, Hoitotieteen ja terveyshallintotieteen yksikkö

SARI PRAMILA-SAVUKOSKI

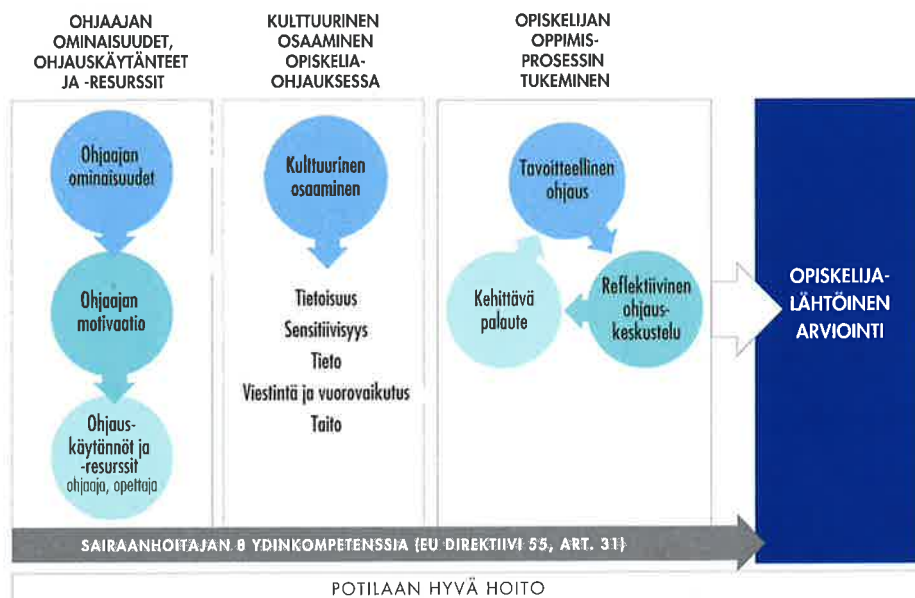
TiM, fysioterapeutti, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, lehtori, Oulun ammattikorkeakoulu

KRISTINA MIKKONEN

TiM, dosentti, yliopistotutkija, Oulun yliopisto, Hoitotieteen ja terveyshallintotieteen yksikkö

EUROOPPALAINEN NÄYTTÖÖN PERUSTUVA OPISKELIJA-OHJAAJIEN OSAAMISEN MALLI

LÄHTEET

- 2013/55/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin 2005/36/EY (...) muuttamisesta. Saatavissa: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/55/oj>
- Kahtilainen A-M, Elovinio M, Haavisto E, Salminen L, Sinervo T. Final clinical placement, transition experience and turnover intentions among newly graduated nurses: A cross sectional study. *Nurse Educ Today*. 2020;84:104245.
- Kukkohevi S, Käiriäinen M, Tuomikoski A-M, Kuivila H-M, Juntunen J, Kaucić BM, et al. Opiskelijaohjaajien ohjausosaaminen viidessä eri Euroopan maassa. *Hoitotiede*. 2020;32(3):192-204.
- Pramila-Savukoski S, Juntunen J, Tuomikoski A-M, Käiriäinen M, Tomietto M, Kaucić BM, et al. Mentors' self-assessed competence in mentoring nursing students in clinical practice: A systematic review of quantitative studies. *J Clin Nurs*. 2020; 29(5-6):684-705.
- Mikkonen K, Tomietto M, Käiriäinen M, Oikarainen A, Tuomikoski A-M, Rikikien O, et al. Development of an evidence-based nurse mentor's competence model. ISBN 978-961-6889-35-3. 2019. Saatavissa: <http://qualment.eu>
- Jokelainen M, Jumisko E, Kullas-Nyman L, Kyrölä A, Lehtola K, Ritsilä J, et al. Terveystalon harjoittelujen laatusuosituksen ammattikorkeakouluille. 2020. Saatavissa: <https://ank.terveysala.wordpress.com/harjoittelun-laatusuositukset/>